

Hij leest in het diepst der ziel.
De meest verborgen schuilhoeken van het hart kent hij nauwkeurig.

Geen gedachte, geen begeerte, geen lust of neiging, waar die Alwetende niet alles van weet.
Nu vindt de Heere in het hart van den natuurlijken mensch niet anders dan zonde en schuld, want uit het hart zijn de uitgangen des levens en daarom ook de uitgangen der zonde.

Wie heeft niet bij de gedachte, dat er een heilig rechtvaardig God is, die de harten doorzoekt?

Doel als die Geest des Heeren daarbinnen het wederbarend wonder begonnen is en daar woning gemaakt heeft en in dat diepe hart met onuitsprekelijke zuchtigen bidt, dan vindt de Doorzoeker uit den hemel dien volmaakte Trooster, dien Plooibezorger of Paracleet daarbinnen. En vrucht van dat wonder gebed is, dat God Zijn verborgen liefde en kracht in de ziel laat invloeden opdat Christus er meer en meer een gestalte verkrijge en wij den Beelde Zins Zoons gelijkvormig mogen worden.

De Heilige Schrift spreekt daar op mensche-lijke wijze over. Hoe zouden wij er anders iets van kunnen verstaan?

Maar God doet en geeft dit op goddelijke wijze verre verheven boven ons denken of bevatten.

Tusschen den Vader in de hemelen en den Heiligen Geest in het hart zijn geen woorden noodig.

Niet alleen dat de Geest alle dingen doorzoekt, zelfs de diepten Gods, maar de Kenner der harten peilt ook de diepten des Geestes in het hart van den waren geloovige.

Hij leest daar de meening, dat is: de begeerte, den biddenden wensch des Heiligen Geestes, die als volmaakte Voorbidder voor den wedergeborene vraagt wat dienstbaar kan zijn om diens hart te bereiden voor de hemelsche heerlijkheid.

Daarin ligt nu de zekere waarborg, dat het gebed des Geestes verhoord worden zal.

De meening des Geestes is volmaakt, heilig, ruim en goed; ook al kunnen wij de diepte van dit mysterieel bidwerk niet peilen.

Dit is ook niet noodig.

Ook de Heilige Geest zegt hier: mijne genade is u genoeg.

En dit staat vast: Deze Voorbidder en Inbidder zegt niet eer Amen op zijn bede eer de verlorne ziel ten hemel ingaat en de erve der heiligen ontvangt in de eeuwige heerlijkheid.

Want wat wordt ons van de wijze dezer voorbede geopenbaard?

Dewijl Hij naar God voor de heiligen bidt. Naar God.

Dat is hier niet tot God.

Het beteekent overeenkomstig Gods wil, in gehoorzaamheid aan Zijn raad en welbehagen en is alles naar Zijn Woord en Wet.

Daarom is deze bede zoo volmaakt.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Wetenschap en levensvreugd.

door

P. C. MEIJSTER.

III.

In het laatste der Middeleeuwen was de grondtoon van het leven, die van bittere zwaarmoedigheid geweest. De toon van moedige levensvreugd was verstomd. Het werd één droef geklag over het aardse bestaan. Het is waar: elke tijd laat in de overlevering meer sporen na van zijn leed dan van zijn geluk. Maar met de Renaissance komen de schoone geluksdroomen terug — de glorie over de herwonnen antieke wijsheid, nu de mensch zichzelf hervindt en meent, dat de gouden poort van het harmonisch geluk voor hem opengaat. Bekend is de funichroet van Ulrich van Hutten: O saeculum, o literae, jura, vivere, O eeuw, o letteren, het is een lust te leven.

Die triumfkreet gold allereerst de herwonnen geestesbeschaving, maar zij vond weerklink bij duizenden, voor wie tot dusver wetenschap het inbegrip van naargeestige stroofheid en de banning van levensblijheid scheen.

Ook bij Erasmus vinden we dit Optimisme.

„Ik ben — zoo schrijft hij in een zijner brieven — (in 1517) voorwaar niet zoozeer begeerig naar het leven, hetzij omdat ik naar mijn zin reeds ten naastenbij genoeg geleefd heb, immers mijn 51ste jaar ben ingegaan, hetzij omdat ik in dit leven niets zoo heerlijk of aangenaams zie, dat het buitengewoon zou zijn na te jagen voor iemand dien het christelijk geloof een veel beter leven doet wachten.

Maar toch zou ik tegenwoordig bijna lust krijgen nog een tijdje weer jong te worden, enkel omdat ik in de naaste toekomst een gouden eeuw als het ware zie opkomen.” Ook hij denkt daarbij bijzonder aan de ontluiking en berijping der literaire studie.

Maar ach, die schoone droom is niet vervuld.

De menscheit is veel meer dan sociale en economische kant uitgegaan — in de energische en communale lijn. Het subject, de persoon, de afzonderlijke mensch is in de verdrukking gekomen, in weerwil van Aufklärung en Revolutie.

De klachten over het droeve leven zijn teruggekomen. Doch onze tijd toont, dat het persoonlijk, het individueel geluksverlangen zich niet duurzaam laat onderdrukken.

De sociale band is wel sterk aangehaald, maar de ingebondenheid hebben er nog nooit zoo heftig en zoo onwillig in gesparteld.

Men zegt in onzen tijd: Lang genoeg heeft het Chris-

En, daarom wordt zij ook zoo zeker verhoord. Wij bidden wel om wat ons onthouden moet worden.

De Heilige Geest bidt om wat we beelst van noode hebben.

Wij bidden menigmaal slechts om aardse, en kleine dingen.

Die Geest bidt om niets minder dan om de eeuwige heerlijkheid.

Die Geest bidt om de triumf van het recht Gods, om de luistervolle openbaring zijner verlossende genade.

Die Geest bidt voor de heiligen, dat Christus in hen wasse en toeneme, dat hun wil aan den Heere onderworpen zij, dat zij gewillig en lijdzaam mogen wezen, trouw en standvastig.

En, omdat dit een bidden naar Gods wil is, daarom zal de Hoorder der gebeden zeker geven wat de Geest vraagt.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Modernistische Geloofsbelijdenis. VI.

Even een intermezzo.

Van Dr Hooykaas ontvingen we een vriendelijk schrijven, waarin hij er ons opmerkzaam op maakt, dat hij niet pas na het optreden van Barth openlijk over het Oordeel sprak, maar dit reeds deed op een konferentie, welke vele jaren geleden werd gehouden.

Wij danken Dr Hooykaas zeer voor deze toelichting.

Onze lezers gelieven daarmee rekening te houden en het slot van ons vorig artikel in dezen geest te amendeeren.

Toch — en wij zeggen dit niet om te trachten onzen terugtocht te dekken, want daarvan zijn we teneenemale afkeerig, wij bewandelen gaarne den koninklijken weg — heeft hij ons niet geheel kunnen bevredigen.

Laat ons in herinnering mogen brengen wat we o.m. schreven.

„Hoe komt het, dat Dr Hooykaas dit (n.l. „eeuwig Oordeel“ en „eeuwige Gerechtigheid“) en dan nog wel in een geloofsbelijdenis, waarin hij het gemeenschappelijk geloofsbe- zit wil reflecteeren, durf gebruiken? Heeft men hierin wellicht te onderkennen den formeelen invloed van de Zwitsersche theologie?”

En, na op een uiting van prof. Roessingh betref- fende de dialektische theologie te hebben gewezen en gekonstateerd te hebben, dat men door het Barthianisme aan het woord „Oordeel“ geweld is geraakt, vroegen we op het eind: „Zouden wij ons werkelijk vergissen, indien uit dien hoofde zelfs het modernisme dezen term heeft overge- nomen? En dat die daarom ook voorkomt

tendom ons gepredikt, dat de weg naar geluk ligt in de verzaking der wereld, dat alle aandacht aan het aardse geluk van koren en most besteed, de belofte van het beloofde heil vertraagt.

Lang genoeg hebben we gebogen onder de zweep der sociale drijvers, die ons de energische levensaan- vaarding voorhielden, ons prikkelde de spanning onzer krachten aan te wenden tot heil der komende gene- raties, die het geluk zullen vinden, omdat wij het ont- beerd hebben.

Wij willen nu eindelijk zelf levensvreugd.

En nu spreek ik niet van de groote massa der veel- zins onbewusten, die deze levensvreugd zoeken in het lagere zinnelijk genot, in het: laat ons eten en drinken en vroolijk zijn, want morgen sterven wij.

Maar ik denk aan de steeds groeiende schare der cultureel-gevormde menschen, die van de Wetenschap voorlichting vragen bij het zoeken naar de sleutels van het verloren paradijs. En die, waar deze Weten- schap zich al meer vormaterialiseert en veroeconomiseert, het goudstralende schijnsel der kunst zoeken over de duistere levenspaden.

Als dan — zoo zeggen zij — de aardse werkelijk- heid zoo hopeloos ellendig is, en de verzaking der wereld zoo moeilijk, laat ons dan het leven kleuren met schoonen schijn, wegweven in het droomenland van heldere verbeeldingen en de werkelijkheid temperen met de verrukking van het ideaal.

De blik gericht op vroegere helden en wijzen of anders de blijde zonneshijn gezocht van het leven in en naar de natuur.

Op die enkele thema's, het heldenthema, het wijzen- thema en het bucolisch thema is van de oudheid af de gehele literaire cultuur gebouwd.

Het heldenthema doet zelfs opgeld onder de brallende aanbidders op de Olympiadebtribunes, waar Schiller's droom is vervuld: Alle Menschen werden Brüder, ja, maar schoppende, trappende en vechtende broeders.

Het wijzen-thema, denk aan de Ster in het Oosten en zooveel verschijnselen waarop Ds Donner u vorig jaar wees in zijn referaat.

Maar vooral is het bucolisch thema in eere.

Denk aan Timmerman's Pallieter, de dagenmelker en genotruiger, de honig- en cromepruiver, de zwelger in de vreugd van het natuurleven en de dartele blij- denschap. Maar Pallieter scheldt op de wetenschap: op den filosoof, den theoloog, den natuurvorschuer en hun boeken. Zo zoeken naar sneeuw van het vorige jaar terwijl de zon zoo schoon te schijnen hangt.

Denk ook eens aan de boeken van A. M. de Jong, die tegenwoordig zoo in trek zijn: Merijntje Gijzen's Jeugd, in Flarefluiter's oponthoud, zooals deel 2 heet, betrefende ijdele geluksverlangen, het rondlopen daar- buiten. Ik moet trekken, zegt de held van het ver-

in deze artikelen van het modernisti- sche geloof?

Men ziet, wij hebben ons niet aan een besliste uitspraak gewaagd.

De vragen, welke wij stelden, dragen allermindst een oratorisch karakter.

Wij bleven ook in deze vrouwe Voorzichtigheid volgen.

Maar door spatiering gaven we boven aan, waarop het voor ons vooral aankomt.

Alle twijfel is buitengesloten, dat Dr Hooykaas reeds heel lang geleden voor het geloof aan een eeuwig oordeel in zijn kring het pleit heeft ge- voerd.

Zonder van het referaat te hebben kennis ge- nomen, nemen we dit voetschoots aan.

Daarmee is echter nog niet verklaard, dat hij het thans als gemeenschappelijk geloofs- bezit durf voorstellen.

Wij meenen in de modernistische litteratuur van de laatste twintig jaren niet geheel een vreemdeling te zijn.

De voornaamste werken van mannen uit dien kring hebben een vaste plaats in onze boeken- kasten.

Geregeld lezen we modernistische bladen en de periodiek „Nieuw Theologisch Tijdschrift“, sinds eenigen tijd ook „De Stroom“.

Daaruit hebben we evenwel niet den indruk ontvangen, dat men met de oordeels-gedachte alge- meen vertrouwd is geworden.

Wel vernemen we daaruit andere klanken dan vroeger wel werden gehoord.

Toch blijft het eenzijdig op den voorgrond stel- len van de liefde Gods en dan nog in den zin van philanthropie, menschenliefde, nog steeds aan- houden.

Alleen wordt er wel breede aandacht geach- ten aan de dialektische theologie en wordt deze niet onvoorwaardelijk veroordeeld.

Vandaar onze vraag, of het modernisme van tegenwoordig misschien onder den invloed daarvan dermate gekentend is, zonder dat dit algemeen tot publieke uitdrukking kwam, dat Dr Hooykaas een artikel omtrent het eeuwig voordeel in de door hem ontworpen confessie kon opnemen.

Het is ook mogelijk, dat Dr Hooykaas daarop moeilijk kan antwoorden, omdat naar zijn meening zijn oordeelsgedachte in de modernistische theo- logie heeft doorgewerkt en het geloof der modernis- tische gemeenten heeft omgezet.

Licht zou dan een zijner geestverwanten ons daaromtrent kunnen voorlichten.

Hervatten we echter onze bespreking.

Tot op zekere hoogte heeft Dr Hooykaas door zijn oordeelsopvatting de orthodoxie — wij ge- bruiken dit min-schoone woord, omdat het een vaststaande beteekenis heeft verkregen, welke ieder

haat — er is iets, dat me dwingt, maar wat weet ik niet. Ik word geroepen. Er is een stem heel in de verte, die al maar roept: Flarefluiter, en dan moet ik gaan. Maar die stem komt nooit dichterbij. En waar ik het goed heb word ik weggeroepen. — Ook de hand- rinnen ontbreken niet in deze bucolische dalen der 20 eeuw.

Onder deze genotzoekende stuurlooze menschen staan wij met onze Wetenschap, met onze christelijke Wetenschap, de wetenschap des geloofs.

En nu moeten wij het aan die arme wereld toonen, dat wij door genade het geheim kennen van het beata vita, van het gelukkige leven, omdat onze Weten- schap geen polemiek voert met ons geloof, dat die beide in harmonisch verband staan, dat het gaudium de veritate, de vreugd over de waarheid ons denken beheerscht en daarom ook onze Wetenschap leidt en bezielt.

Dit vervult de directe werkelijkheid van ons leven met energie — dit is de christelijke eudaimonie.

Deze gedachte stort bezielende kracht en moed in al onzen arbeid.

Zoodra toch onze Wetenschap zich alleen bezig houdt met het van buiten gegevene en de nauwe, levende betrekking met het persoonlijk zieleleven van den onder- zoeker vergeet, wordt wetenschappelijk onderzoek, zooals Allard Pierson gezegd heeft, nieuwsgierigheid, kennis veelwaterig gevoel onvruchtbare mystiek.

Nu blijft levensvreugd altijd iets subjectiefs, maar als wij haar met onze christelijke wetenschap in verband brengen, dan bedoelen we de Schriftuurlijk genormali- seerde en dus de alleen ware vreugde door God in Christus Jezus.

Dit is een andere, een hooger en edeler vreugd dan die in de ijdele genuchten der zonde en der wereld genoten wordt en die zich meer verheugt over den schijn der leugen dan over de waarheid.

Deze vreugd mist waarachtigheid, diepte en innigheid, wat zij met trompetgeschal en opgewonden feestge- druisch nooit vergoeden kan.

Goede heeft de Vreugde bezongen als Dochter uit Elysiun.

Welnu — voor den christen kan ook het gebied der Wetenschap, ja dat niet het minst, een naglans van het paradijs vertoonen; zijn vreugde is uit God geboren.

En als de geloovige denker, vorschuer en vinduer, zeggen mag: Gij hebt meer vreugde in mijn hart ge- geven dan ten tijde als hun koren en most (ook die van de moderne ongeloofswetenschap) vermenigvuldigd werden — dan is die man van wetenschap een kind van het geluk en er is gaudium de veritate, geluk over de waarheid in zijn hart.